

POROVNANIE PODMIENOK PRÍPRAVY A VYSIELANIA PRÍSLUŠNÍKOV OZBROJENÝCH SÍL SLOVENSKEJ REPUBLIKY A PRÍSLUŠNÍKOV ARMÁDY ČESKEJ REPUBLIKY DO MIEROVÝCH OPERÁCIÍ

THE COMPARISON OF THE CONDITIONS OF PREPARATION AND DEPUTING OF SLOVAK AND CZECH ARMED FORCES MEMBERS TO THE PEACE SUPPORT OPERATIONS

Veronika ORIEŠKOVÁ¹

SUMMARY:

The Slovak Republic contributes to peacekeeping and strengthens the global security through taking part in several peace support operations. The activities and tasks done by the armed forces members in the given places are conditioned by the training and the quality of that is influenced to some extent by the amount of financial sources for the ministry of defence. The article is about the financial but also about the other conditions of preparation and deputing of armed forces members which are consequently compared together in Slovakia and the Czech Republic.

KEYWORDS: peace support operation, international crisis management, armed forces, defence, defence budget, preparation and deputing of armed forces members

ÚVOD

Organizácie medzinárodného krízového manažmentu sa prostredníctvom aktivít, ktoré vyvíjajú, snažia upevňovať mierové usporiadanie vo svete a takisto neustále zvyšovať úroveň bezpečnosti. Priame pôsobenie v problematických regiónoch je jednou z foriem, akou tento cieľ dosahujú. Slovenská republika, ako plnohodnotný člen týchto zoskupení, na seba preberá povinnosť podieľať sa na spomínaných aktivitách. Nasadzuje príslušníkov svojich ozbrojených síl do mierových operácií vo viacerých častiach sveta. Ich pôsobenie a plnenie úloh v neľahkých podmienkach je vo veľkej miere ovplyvnené kvalitou výcviku, ktorý im je poskytnutý.

Príspevok sa bude zaoberať hodnotením podmienok prípravy a vysielania do zahraničných operácií prostredníctvom stanovených pomerových kvantitatívnych ukazovateľov. Na ich základe je totižto možné celkovo zhodnotiť a porovnať podmienky pre výcvik a vysielanie príslušníkov ozbrojených síl do mierových operácií pre obidve zvolené krajiny, a to Slovenskú a Českú republiku.

1. PODSTATA A VÝZNAM MIEROVÝCH OPERÁCIÍ

V materiáloch organizácií medzinárodného krízového manažmentu sa pojem „mierová operácia“ nepoužíva jednotne, pričom každá z nich využíva tiež rôzne kategórie mierových operácií.

S výnimkou Organizácie Severoatlantickej zmluvy (ďalej len „NATO“) sú mierové operácie označované rôzne, ako mierové misie, či operácie na podporu mieru. Mierová operácia je vojenská operácia, ktorá síce využíva vojenské spôsobilosti, jedná sa však jednoznačne len o ich využívanie v čase mimo vojny a vojnového stavu.

Podľa Jurčáka je cieľom mierovej operácie vytvorenie vhodných podmienok pre obyvateľov na život v mieri [1]. Obdobne Mikolaj chápe mierovú operáciu ako operáciu medzinárodného spoločenstva na prevenciu a riešenie konfliktov, ktoré ohrozujú mier a bezpečnosť vo svete [2].

Význam mierových operácií spočíva v dosiahnutí mierového usporiadania a fungovania spoločnosti v postihnutom

¹ Veronika Oriješková, Ing., Fakulta bezpečnostného inžinierstva, Katedra krízového manažmentu, Žilinská univerzita v Žiline, Ul. 1. Mája 32, 010 26 Žilina, tel.: +421 41 513 e-mail: Veronika.Orieskova@fbi.uniza.sk.

regiónu. Okrem stabilizácie nepokojnej situácie a jej mierového riešenia tiež v sebe skrýva činnosti a aktivity zamerané na obnovu narušeného prostredia

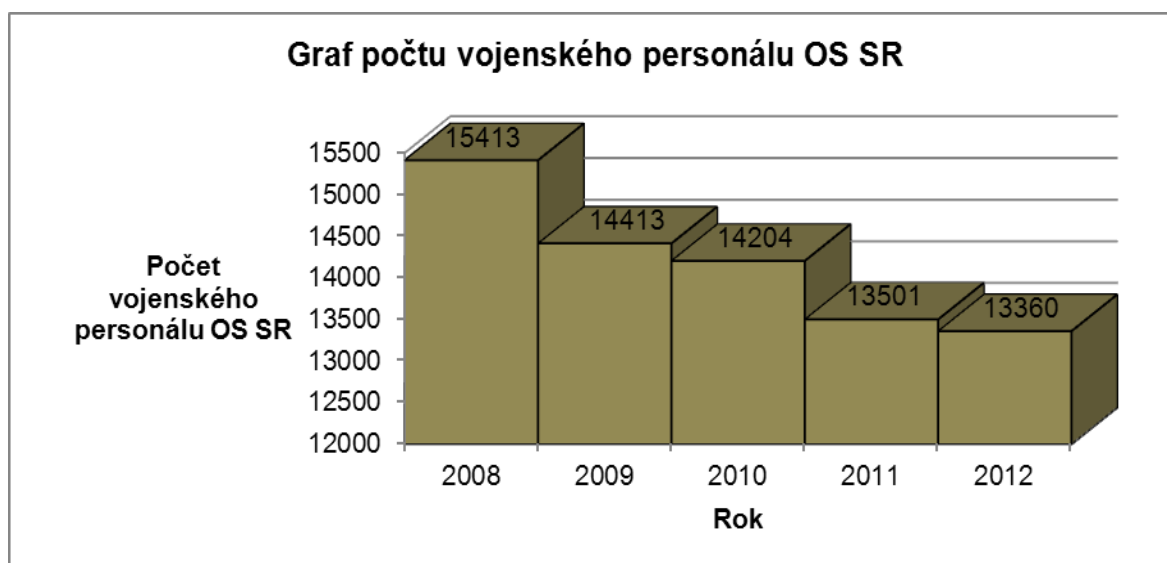
Podoba mierových operácií sa v priebehu posledných desaťročí značne zmenila. Kým v období studenej vojny predstavovali len prostriedok Organizácie spojených národov (ďalej len „OSN“) využívaný na občasné riešenie existujúcej krízy, aj to väčšinou až po ukončení boja, v súčasnosti je to inak. Mierové operácie dosahujú úplne iné rozmery, čo sa odvíja od charakteru prebiehajúcich konfliktov.

V mnohých prípadoch nemajú bojujúce strany žiadnu disciplínu, obeťami sa stávajú nevinní civilisti. Nutné je tak na uvedené skutočnosti reagovať adekvátnymi nástrojmi, teda aj mierovými operáciami v postihnutom regióne. Takýto druh operácií si vyžaduje komplexné zabezpečenie, čo sa priamo odráža aj vo výške financií vynaložených na realizáciu [1].

2. POROVNANIE PODMIENOK PRÍPRAVY A VYSIELANIA PRÍSLUŠNÍKOV OS SR A AČR DO MIEROVÝCH OPERÁCIÍ

Pôsobenie príslušníkov ozbrojených síl členských krajín v konkrétnych mierových operáciách samozrejme závisí od kvality ich prípravy. Podmienky pre prípravu a vysielanie príslušníkov ozbrojených síl sú zase závislé od možností danej krajiny. Na zistenie úrovne podmienok prípravy a vysielania príslušníkov Ozbrojených síl Slovenskej republiky (ďalej len „OS SR“) som sa rozhodla tieto na základe zvolených kvantitatívnych ukazovateľov porovnávať medzi dvomi štátmi zoskupenia Vyšehradskej štvorky (ďalej len „V4“), a to Slovenskou a Českou republikou. Jedná sa o krajiny porovnateľné, nakoľko okrem iných charakteristík ich spája aj spoločná história.

Rozlohou je Slovenská republika takmer o 20 000 km² menšia, no aj napriek tomu sú tieto krajiny v mnohom podobné. Svoju pozornosť však v rámci problematiky prípravy a vysielania príslušníkov ozbrojených síl týchto krajín do mierových operácií zameriam predovšetkým na faktory, ktoré s ňou priamo súvisia. Ako prvé stojí za zmienku poukázať na trend znižovania početného stavu ozbrojených síl oboch krajín. Tento pokles v rokoch 2008 – 2012 znázorňujú obr. 1 a obr. 2.

Zdroj: European Defence Agency – Defence Data Portal, 2014

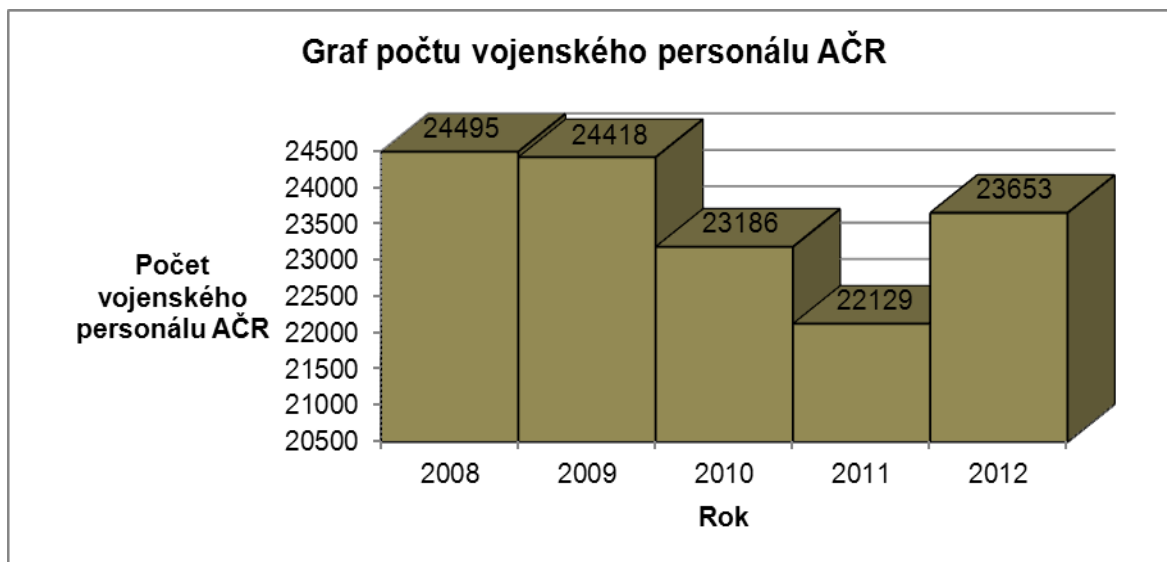
Obrázok 1. **Graf počtu vojenského personálu OS SR v jednotlivých rokoch**

Podľa posledných dostupných informácií na portáli Ministerstva obrany Slovenskej republiky aktuálne pôsobí v zahraničných mierových operáciách 485 príslušníkov OS SR. Je však nutné tiež podotknúť, že údaje nie sú priebežne aktualizované a teda počty v niektorých mierových operáciách sú

uvádzané aj k roku 2013. Posledným súhrnným údajom o počte vojenského personálu OS SR je 13360 za rok 2012. V tomto istom roku bol priemerný počet nasadených príslušníkov OS SR v mierových operáciách 593, čo predstavovalo 4,4 % z celkového počtu [3].

Podobne aj v ČR pretrvával do roku 2011 trend znižovania počtu vojenského personálu (obr. 2). Uznesením vlády ČR č. 436 z 25. apríla 2007 bola stanovená hranica zníženia počtu funkčných miest v štátnej správe do roku 2010

na 3 % ročne. Nárast počtu vojenského personálu nastal opäť až v roku 2012, kedy sa oproti predchádzajúcemu zvýšil o 1524.

Zdroj: European Defence Agency – Defence Data Portal, 2014

Obrázok 2. **Graf počtu vojenského personálu AČR v jednotlivých rokoch**

Opäť tak, ako v prípade SR, aj Ministerstvo obrany Českej republiky uvádza na svojej internetovej stránke aktuálne počty vojakov pôsobiach v zahraničných mierových operáciách. Spolu je podľa týchto údajov v zahraničných mierových operáciách 352 príslušníkov Armády Českej republiky (ďalej len „AČR“). Žiadny zdroj však neuvádza početný stav AČR v roku 2013, a tak budú východiskové údaje za rok 2012, kedy bol priemerný počet nasadených vojakov AČR 1 307, čo predstavovalo 5,5 % z celkového počtu príslušníkov AČR [3].

Ohľadom finančných výdavkov na obranu celkovo je v SR stanovená priamo v Obrannej stratégii SR stanovená hranica 2 % HDP. Reálna výška výdavkov je však tamker o polovicu nižšia. Tento fakt je predmetom mnohých stretnutí, v súčasnosti bol dokonca spracovaný návrh ústavného zákona o minimálnej výške rozpočtových výdavkov v rezorte MO SR. Ten priamo upravuje výšku najmenších výdavkov na obranu v pomere k HDP do roku 2020, čo by malo mať za cieľ zlepšenie stavu výzbroje a výstroje OS SR, ale

aj zvýšenie schopnosti SR plniť záväzky, ktoré jej vyplývajú z medzinárodných zmlúv, či členstva v konkrétnych organizáciách. Vývoj a konkrétne výdavky na rezort obrany SR je uvedený v tab. 1. Podrobnejšie informácie ohľadom výdavkov na obranu v ČR sú uvedené v tab. 2.

Trend poklesu vynakladaných finančných prostriedkov na obranu na HDP krajiny je zjavný v prípadoch oboch krajín, SR aj ČR. V roku 2013 bolo využitých na rezort obrany v oboch štátoch len niečo nad 1 % HDP aj napriek tomu, že krajiny sa zaviazali dodržiavať hranicu 2 %.

Okrem porovnávania objemu finančných prostriedkov bude pozornosť venovaná už viackrát spomenutým kvantitatívnym ukazovateľom. V tomto prípade sa bude jednať o ukazovatele pomerové, ktoré sú volené tak, aby mali rovnakú výpovednú hodnotu pre každú krajinu. Údaje budú porovnávané za obdobie rokov 2011 a 2012 (tab. 3 a tab. 4).

Tabuľka 1

Prehľad plánovaných výdavkov MO SR v rokoch 2009 – 2013*Zdroj: Ministerstvo obrany Slovenskej republiky, 2014*

Rok	Výdavky rozpočtovej kapitoly MO SR celkom v €	Podiel výdavkov rozpočtu MO SR na HDP v %	Výdavky rozpočtovej kapitoly MO SR na zahraničnú vojenskú pomoc v €	Podiel výdavkov na zahraničnú vojenskú pomoc na celkových výdavkoch MO SR v %
2009	968 888 508	1,53	40 468 521	4,18
2010	854 382 738,2	1,30	45 018 358	5,27
2011	762 438 585,04	1,103	43 746 872	5,74
2012	789 726 443,96	1,105	45 945 131	5,82
2013	725 303 547,07	1,005	28 316 574	3,90

Tabuľka 2

Prehľad plánovaných výdavkov MO ČR v rokoch 2009 – 2013*Zdroj: Ministerstvo obrany České republiky, 2014*

Rok	Výdavky rozpočtovej kapitoly MO ČR celkom v €	Podiel výdavkov rozpočtu MO ČR na HDP v %	Výdavky rozpočtovej kapitoly MO ČR na zahraničnú vojenskú pomoc v €	Podiel výdavkov na zahraničnú vojenskú pomoc na celkových výdavkoch MO ČR v %
2009	2 116 993 761	1,54	132 527 661	6,26
2010	1 932 268 090	1,33	123 677 343	6,40
2011	1 784 691 288	1,18	79 455 991	4,45
2012	1 729 074 892	1,10	126 218 908	7,30
2013	1 619 057 519	1,08	115 060 715	7,11

Na základe údajov v tabuľkách č. 3 a 4 možno formulovať niekoľko záverov. Je však potrebné podotknúť, že údaje týkajúce sa výdavkov nie sú hodnotené z pohľadu nákladovosti, teda hodnotenia reálnych nákladov na výcvik v danej krajine. Komplexné posúdenie výcviku vrátane nákladovosti je predmetom spracovávaní dizertačnej práce.

V roku 2011 bolo vynaložených z rozpočtu ministerstva obrany na zahraničnú vojenskú pomoc viac finančných prostriedkov v prípade SR, v roku 2012 to bolo naopak. V prepočte na počet obyvateľov vynaložila väčší objem financií z rozpočtu ministerstva obrany v oboch sledovaných rokoch ČR. Jednalo sa o výšku takmer 170 € v roku 2011 a 164 €

v roku 2012 v prepočte na jedného obyvateľa. Aj z hľadiska objemu finančných prostriedkov na zahraničnú vojenskú pomoc v prepočte na počet príslušníkov ozbrojených síl pôsobiach v zahraničných operáciách vynakladá viac prostriedkov ČR. Výsledkom tohto porovnávania je tiež zistenie, že za obdobie oboch sledovaných rokov je vyšší početný stav v prepočte na počet obyvateľov v prípade OS SR.

Nerovnomernosť možno sledovať v charakteristikách akými sú počty príslušníkov ozbrojených síl pôsobiach v zahraničných operáciách v prepočte na celkový početný stav alebo v prepočte na počet obyvateľov danej krajiny.

Tabuľka 3

**Hodnoty ukazovateľov pre porovnávanie podmienok prípravy a vysielania príslušníkov
ozbrojených síl do mierových operácií v SR a ČR za rok 2011**

	OS SR	AČR
K1 – podiel výdavkov na zahraničnú vojenskú pomoc na celkových výdavkoch ministerstva obrany v %	5,738	4,452
K2 – výška výdavkov rozpočtu ministerstva obrany na 1 obyvateľa v €	141,079	169,883
K3 – výška výdavkov na zahraničnú vojenskú pomoc na 1 obyvateľa v €	8,095	7,563
K4 – podiel veľkosti ozbrojených síl krajiny na počet obyvateľov	0,002498	0,002106
K5 – podiel príslušníkov ozbrojených síl v zahraničných operáciách na celkový početný stav ozbrojených síl v %	5,170	4,112
K6 – podiel príslušníkov ozbrojených síl v zahraničných operáciách na počet obyvateľov	0,000129	0,000087
K7 – výška výdavkov na zahraničnú vojenskú pomoc na počet príslušníkov ozbrojených síl pôsobiacich v zahraničných mierových operáciách v €	62584,938	87314,276

Tabuľka 4

**Hodnoty ukazovateľov pre porovnávanie podmienok prípravy a vysielania príslušníkov
ozbrojených síl do mierových operácií v SR a ČR za rok 2012**

	OS SR	AČR
K1 – podiel výdavkov na zahraničnú vojenskú pomoc na celkových výdavkoch ministerstva obrany v %	5,818	7,300
K2 – výška výdavkov rozpočtu ministerstva obrany na 1 obyvateľa v €	145,953	164,421
K3 – výška výdavkov na zahraničnú vojenskú pomoc na 1 obyvateľa v €	8,491	12,002
K4 – podiel veľkosti ozbrojených síl krajiny na počet obyvateľov	0,002469	0,002249
K5 – podiel príslušníkov ozbrojených síl v zahraničných operáciách na celkový početný stav ozbrojených síl v %	4,439	5,526
K6 – podiel príslušníkov ozbrojených síl v zahraničných operáciách na počet obyvateľov	0,000110	0,000124
K7 – výška výdavkov na zahraničnú vojenskú pomoc na počet príslušníkov ozbrojených síl pôsobiacich v zahraničných mierových operáciách v €	77479,142	96571,467

Nerovnomernosť v tomto prípade je nutné chápať v kontexte kolísania hodnôt stanovených ukazovateľov počas sledovaných rokov 2011 a 2012 v SR aj ČR. Na základe uvedených charakteristík ťažko jednoznačne určiť, či sú podmienky pre obranu a s ňou súvisiace zahraničné mierové operácie lepšie v jednej alebo druhej krajine.

Možno však konštatovať, že podmienky v týchto krajinách, teda v SR a ČR sú prinajmenšom podobné. Je tiež potrebné brať do úvahy fakt, že navýšenie rozpočtu pre rezort obrany je otázkou času. Sice súčasná nevyhovujúca ekonomická situácia niečo také

nedovoľuje, mnohokrát kritizovaný stav OS SR si to priam vyžaduje.

ZÁVER

Mierové operácie organizácií medzinárodného krízového manažmentu majú svoj význam pri upevňovaní mieru a zvyšovaní bezpečnosti vo svete. SR je ich súčasťou a tak okrem výhod jej prináleží aj patričná zodpovednosť. S tou sa spája priama účasť v mierových operáciách. Príslušníci OS SR, ktorí v nich plnia náročné úlohy, si potrebujú osvojiť množstvo zručností a vedomostí, no bez kvalitného výcviku to nie je možné.

LITERATÚRA

- [1] JURČÁK, V. et al.: *Organizácie medzinárodného krízového manažmentu*. Liptovský Mikuláš: Tlačiareň Akadémie ozbrojených síl generála M. R. Štefánika, 2009. 235 s. ISBN 978-80-8040-387-4.
- [2] MIKOLAJ, J. et al.: *Krízový manažment ako spoločensko-vedný problém*. Žilina: Fakulta špeciálneho inžinierstva Žilinskej univerzity v Žiline, 2000. 137 s. ISBN 80-88829-54-2.
- [3] *European Defence Agency – Defence Data Portal*. 2014. [on line]. [cit. 2014-09-26]. Dostupné na: <http://www.eda.europa.eu/info-hub/defence-data-portal/>.
- [4] Bezpečnostná stratégia Slovenskej republiky schválená Národnou radou Slovenskej republiky 27. septembra 2005.
- [5] Obranná stratégia Slovenskej republiky schválená Národnou radou Slovenskej republiky 23. septembra 2005.
- [6] Ministerstvo obrany Slovenskej republiky – oficiálna stránka. 2014. [on line]. [cit. 2014-09-24]. Dostupné na: <http://www.mosr.sk/>.
- [7] Ministerstvo obrany České republiky. 2014. [on line]. [cit. 2014-09-24]. Dostupné na: <http://www.mocr.army.cz/>.
- [8] ORIEŠKOVÁ, V.: *Podiel Slovenska na aktivitách medzinárodného krízového manažmentu*. Diplomová práca. Žilina: Fakulta špeciálneho inžinierstva Žilinskej univerzity v Žiline, 2014. 94 s.